

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠT. (NO.) 609.

CHICAGO, ILL., dne 15. maja (May 15) 1919.

LETO (VOL.) XIV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

MEDNARODNI DELAVSKI PROGRAM.

V programu za mednarodno delavsko zakonodajstvo, ki naj bi se po namenih pariške mirovne konference uvrstil v mirovno pogodbo in za katerega izvrševanje naj bi skrbela liga narodov, nahajamo takoj v uvodu priznanje, da je fizična, moralna in intelektualna blaginja industrijskega meznega delavstva največje mednarodne važnosti.

Če se spominjamo na nedavno dobo, ko so se delavstvu z brutalno odkritosrčnostjo odrekale vse pravice, bi lahko rekli, da pomeni ta izjava velik napredek. Ali četudi ne podcenjujemo značilnosti teh besed, bi vendar zelo grešili, če bi jim pripisovali preveliko važnost. Zapisalo jih je nekaj gospodov na mirovni konferenci, ki so se vživeli v idejo, da reprezentirajo ves svet. Iz teh prijetnih sanj se lahko zbude, preden jim bo ljubo.

Priznati se mora, da so gospodje v neprijetnem položaju. Kakor stoje stvari, pričakuje kapitalizem v prizadetih deželah, da bodo zastopali njegove interese. To se milijonarjem in multimilijonarjem nikakor ne more zameriti; države ki jih zastopajo na mirovni konferenci zbrani diplomatje, so kapitalistične. Njih vlade so v kapitalističnih rokah in po pravici jih kapitalisti smatrajo za svoje eksekutivne organe. Pri vsem tem pa državniki vendar ne morejo prezirati dejstva, da žive po vseh državah poleg kapitalistov tudi še drugi ljudje, ki se ne dajo meni nič tebi nič postaviti v kot. Ljudje, katerih število je veliko in ki imajo tudi nekoliko moči za defenzivo in eventualno tudi za ofenzivo, ljudje, ki so že zelo glasno upozorili svet na svojo eksistenco.

Če se postavijo diplomatje izključno na stališče kapitalističnih interesov, nastane nevarnost, da zbude duhove nezadovoljnosti, katerih sicer ne znajo povsem prav preceniti, a se jih boje tem bolj, čim manj jih poznajo; vsaka koncesija, ki jo napravijo delavskim masam, jih pa postavlja v nasprotje s tistimi, ki pričakujejo in zahtevajo njih brezpogojno službo.

Med konferenčnimi idržavniki so lahko taki, ki osebno simpatizirajo z delavstvom in taki, ki se popolnoma zavedajo, da so advokati kapitalizma. Ampak v zadnji vrsti ne odločuje ne sentiment prvih, ne intelekt drugih, temveč se išče "zlata srednja pot", da ne bi bilo zamere ne na desni ne na levi. Kakor da je mogoče na pla-

nem "mance" igrati, naj bi modri ukrepi konference naredili dvojen, različen vtisk: Delavcem naj bi se zdelo, da so dobili veliko darilo, kapitalisti naj bi bili prepričani, da ne žrtvujejo ničesar.

Ta hipnotični eksperiment se ne obnese ne na eni, ne na drugi strani.

Kapitalisti ne bodo verjeli, da se ne zahteva nobena žrtev od njih. V prvi vrsti niti ne stoji finančno vprašanje. Boljši matematiki med njimi vedo, da je to kravzaprav postranska reč. Navsezadnje ne plačujejo oni nobenih reform. Dokler bo družba imela kapitalistično podlago, bodo kapitalisti znali odvaliti svoje stroške na maso ljudstva. Če je treba delavcu producentu več plačati v obliki mezde, profitnega deleža, zavarovalne premije ali kakorkoli, mora to delavec konsument povrniti s povišano ceno, zemljiško rento, indirektnim davkom. Kapitalizem mora imeti svoj profit — tako ali pa tako.

Veliko bolj bode prave kapitaliste, to je tiste, ki imajo razredno zavest in razumejo interese svojega razreda, da se delavstvu priznavajo industrijalne pravice. Država, njegova, kapitalistična država, instrument njegovih razrednih interesov, se vtika v razmerje med njim in "njegovim" delavcem! Na njegove absolutne gosposke pravice se polaga roka države! Po nazorih nepopačenega kapitalista ni to nič manj kakor upor, izdajstvo.

Da se delavci puntajo, mu ni všeč, vendar pa razumljivo. Ampak same delavce bo — tako vsaj misli — že ukrotil; in država je pravzaprav zato na svetu, da mu poskrbi več sredstev za njih ukrotitev. Zdaj pa hoče ta država kršiti njegovo oblast, pripoznavajoča delavcem nekakšne pravice, katerih jim ni sam priznal!

Ko je ameriški kongres sprejel skromen zakonček zoper otroško delo, so bili interesirani kapitalisti takoj po koncu in najvišje sodišče, ki bolje ve, kako bje žila kapitalistične družbe, je kmalu dohnalo "neustavnost" postave. Vladna kontrola železnic, pri kateri niso kapitalisti izgubili ne enega dolarja, je zaradi samega principa naletela na najsrdečiji odpor. In kapitalizem naj ostane ravnodušen, če se mu predpisuje, koliko ur na dan sme izkoriščati delo, kako morati ceniti žensko delo, kako naj ravna s tujimi delavci i. t. d.?

Omejitev njegovega absolutizma je tisto, kar provocira najintenzivnejšo nevoljo kapitalizma. Šele kadar bodo kapitalistični parlamenti govorili, bomo izvedeli, kaj mislijo o mednarodnem delavskem zakonodajstvu.

Učinek, ki ga pričakuje konferenca pri delavstvu, pa tudi ne bo neizmeren. Ves proletarijat še ni razredno zaveden. Če se projektirani zakoni uveljavijo, bo marsikakšen trpin, ki roboti še po dvanajst ur na dan, zadovoljen. Nadaljni razvoj pa zbudi tudi v njem prejalislej razredno zavest in današnja zadovoljnost se umakne jutrnji, morda še temeljitejši nezadovoljnosti.

Naprednejši delavci pa že danes razumejo, da so vse obljubovane reforme le kaplje v morje.

"Fizična, moralna in intelektualna blaginja industrijskega mezdnega delavstva je največje mednarodne važnosti." Kolikorkoli imamo sicer kontroverz z boljševismom, mu moramo vendar priznati mnogo zasluge, da so v Parizu prišli do tega lepega spoznanja. Le ker vidijo v delavskem gibanju in seveda najbolj v boljševismu "mednarodno nevarnost", so zaslutili, da je tudi položaj delavstva nekakšno mednarodno vprašanje.

Navsezadnje bi bilo vseeno, iz kakšnega vira prihaja spoznanje. Toda kako misli pariška konferenca doseči "fizično, moralno in intelektualno blaginjo industrijskega mezdnega delavstva?" Kaj je to sploh: "Blaginja?" Na kateri stopnji se more govoriti o blaginji? Kaj smatra Mr. Ford, kaj Schwab, kaj Rockefeller za "blaginjo"? Po kakšnem pravilu in načelu naj smatra delavec nekaj družega za blaginjo kakor Mr. Gary ali Swift?

Zamotana reč je to in z vprašanji se ne bo mnogo doseglo, ker se bodo odgovori iz vsakega kroga glasili drugače. Tisti, katerih kožo vsa stvar najbolj srbi, delavci, to se pravi zavedni deli med njimi, pa bodo odgovorili, da na koncu konca ne gre za "blaginjo mezdnega delavstva", ampak za to, da izgine mezdno delavstvo.

Pariški program ne govori o razredih. To se ne bi spodobilo. Razredov "ni". Kakor so ljudje različni po staturi, barvi las, obliki nosa, duševnih lastnostih, tako so tudi različni po imetju. Kdor je priden, si kaj prihrani in postane sam kapitalist. Zenialen fant, tudi če ima revne starše, pride lahko v Belo hišo kakor Lincoln. "Razredi" so socialistična iznajdba, in takega dialektika se ne morejo posluževati diplomatje.

Ali vse izogibanje vendar nič ne pomaga. Če hočejo govoriti o stvari, morajo omenjati "industrijsko mezdno delavstvo" kot poseben del družbe in vsaj med vrsticami se mora čitati, da ima ta posebni del tudi posebne interese, kajti sicer ne bi bilo treba govoriti o njegovi specialni blaginji, ampak bi zadostovalo, da se naglašča splošna blaginja. S priznanjem te posebnosti pa je priznan razred.

In tu se razhajajo nazori konference od nazorov zavednega delavstva. Konferenca hoče nekakšno nedefinirano "blaginjo" delavskega razreda; zavedno delavstvo hoče konec razredov. Konferenca priznava industrijskemu proletariatu nekatere pravice; zavedni proletarijat hoče popolno enakopravnost.

Če se konča vsa konferenca res tako, kakor se nadajo diplomatje, da se vse podpiše po njihovih načrtih, se lahko sprejme tudi mednarodni delavski program. Lahko se vdajo kapitalisti in lahko ga priznajo delavci. Kajti v razrednem sporu ne obvelja danes nič absolutnega. Za čiste, radikalne kapitaliste je minil dan; za čiste, radikalne revolucionarje še ni prišel. Kapitalizem mora delati koncesije, proletarijat mora posegati po njih. Še vedno bo kapitalizem gledal, da odnehava čim manj, delavstvo pa, da pridobiva čim več. In tako se bo boj nadaljeval. Tempo pa se bo pospeševal, ne le zato, ker je vse polno komplikacij v splošnem svetovnem položaju, ki vplivajo tudi na razredne boje, ampak zlasti za to, ker se z reformnimi pridobitvami krepi moč delavstva in raste njegova bojna sposobnost.

To seveda ne sme voditi v fatalizem, v mnenje, da pride vse samo od sebe. Kakor doslej ostane tudi zanaprej organizacija glavno sredstvo in ta se ustraja le z delom. In organizacija ne sme biti sanjarska, ampak mora biti živa. Socialistična družba je zadnji rezultat; vsako pridobljeno soodločevanje v tovarni, vsaka osvojena zakonodajna zbornica, vsako lokalno uveljavljanje kooperativnega principa, vsako zmanjšanje skebskih trum je važen korak na poti do končnega cilja. Čim boljši bodo pripravljalni koraki, tem lažji bo končni korak.

Kadar udarjajo bogovi s slepoto.

Telegrami, z onkraj oceana pripovedujejo mnogo o tem, kako so Nemci sprejeli naznanilo mirovnih pogojev od strani zavezniške konference. A četudi ne bi bilo vseh teh brzojavov, bi človek lahko uganil, kakšno je razpoloženje, ne le med delegati, ki so prišli v Versailles, temveč tudi med narodom. Podrobnosti poročil niso kdove kako važne; če poroča ta telegram, da je vlada v pruski Šleziji izdala proklamacijo, v kateri protestira proti mirovnim pogojem, drugi, da je Brockdorff-Rantzau izročil Clemenceauju noto, označujočo nekatere pogoje za nemogoče, tretji, da grozi Nemčija z zvezo z Rusijo, so to vse le različni izrazi enakega čustva, s katerim je prepojena vsa Nemčija. Kljub vsem takim glasovom pa vztrajajo zavezniški diplomatje na svojem in se delajo, kakor da jim je vseeno, kaj se na Nemškem misli, govori in dela. Dokument, ki naj se v Versaillesu podpiše, se sicer imenuje pogodba; ali Clemenceau ne trpi nobene pogajanja, temveč zahteva podpise brez

besed. Clemenceau je radikalec; nobenih kompromisov ne pozna; v rokah ima svoj maksimalni program in zahteva, da se takoj izvrši — takoj in brezpogojno.

Radikalizem mirovne konference je z enega stališča opravičen. Moč je momentano na strani zaveznikov. In radikalizem je le tedaj kaj vreden, če ima za sabo moč, ki lahko izsili njegove zahteve. Gospodje na mirovni konferenci se poslužujejo enakega načela, kakršno je nekaj vodilo gospoda Viljema Hohenzollerna. Politični moralisti so včasih pripovedovali, da je specifično nemško načelo "Macht ist Recht". Pa so se motili — vedoma ali nevedoma. To načelo je splošno in na Francoskem se sedaj uveljavlja. Za sestavljanje mirovne pogodbe niso bila v prvi vrsti merodajna vprašanja pravičnosti, ampak vprašanja sile. Če bi imela Nemčija še toliko moči, da bi mogla misliti na kakšno uspešno obrambo, bi zavezniški pogoji toliko drugače izgledali, kolikor bi bila razlika med zavezniško in nemško silo manjša. Ker mislijo diplomatje v Parizu, da je njih moč absolutna, si dovoljujejo diktirati absolutne pogoje.

To je danes morda vse mogoče. Peščica ponosnih mož se lahko zapre v konklave, razreže ves svet na kose, jih pomeče v kotel in kuha v njem drug svet. Mogoče je tudi, da pridejo iz kotla prav taki žganci, kakršne mislijo skuhati. Ali dan, ko se podpiše njih mir, ne bo zadnji; tudi "velika četvorica" ne bo zadnja, ki odločuje o svetu. V svoji prevzetnosti so starokopitni gospodje diplomati skrajno kratkovidni, v nekaterih rečeh naravnost slepi; v svoji fantaziji so zelo veliki, v resnici so majhne duše, ki ne znajo nič drugega, kakor posnemati. V preteklosti se je tako godilo, da je zmagovalec postavil premaganemu nogu na prsi; kdo naj pričakuje od diluvialnega duha, kakršen je spoštovani "tiger" Clemenceau, da bo znal kaj drugega, kot so znali drugi? Kako naj pridejo od mumijskih, ki se slučajno gibljejo, nove ideje? Kako naj relikvije iz davne preteklosti razumejo, da je svet sedaj drugačen, kot je bil v uri njihovega rojstva?

Ali svet je drugačen, pa se malo briga za to, če slepci ne spoznajo njegovih izprememb. Konferenčniki si lahko domišljajo, da grade za večnost; toda hiše iz kart ne preneso nobene sape. Marsikateri izmed današnjih velediplomatov še lahko doživi, da se mu pred nosom razsuje, kar pomaga sedaj zidati.

Delo v Parizu in Versaillesu ima v sebi konstitucionalno napako, ki je neozdravljiva. S stališča visokih političarjev se lahko razlaga vse, kar sami počenjajo; ali tudi če bi bilo do zadnje pike vse opravičeno, ne bi svet nikdar razumel tega, kajti ko je par možakov pripravilo svoj fabrikat, je bilo med njimi in vsem svetom go-sto, nepredorno zagrinjalo. Svet ni videl dela diplomatov, temveč vidi le rezultat. Motivov ne more razumeti, tudi če bi bili do zadnjega dobri in plemeniti; po rezultatu pa se mora mirovno

pogodbo soditi kot aneksionistično, imperialistično, absolutistično. Posledica tega mora biti mogočen preobrat v javnem mišljenju, in če ne bi bili čopasti diplomatje zaslepljeni, bi lahko opazili, da se ta preobrat že vrši. Med vojno so se obračale vse antipatije proti Nemčiji; vpricho prevzetnega nastopanja zmagovalcev jih že polagoma nadomešča usmiljenje, čez nekaj časa se izpreobrbejo v simpatije. Kjer je ponižanje, raste sočutje. Tudi na Francoskem se dvigajo glasovi v protest proti pogojem, ki se nalagajo Nemčiji; kakor so leta 1871. dalekovidni ljudje kakor Marx protestirali proti aneksiji Alzacije in Lorene, povdarjajoči, da mora to prejalislej voditi do nove vojne, tako svare danes francoski trezni možje proti imperialističnim nakanam, v katerih je tudi kal novih vojn.

Nemara pogoltne Nemčija sedaj svojo nezadovoljnost in naloži svojim delegatom, naj podpišejo pogodbo, kakršna je — kakor so storili Rusi v Brest Litovsku. Še najbolj verjetno je, da se res tako zgodi. Clemenceau si tedaj lahko zavija brke. Kadar pa bo poznejša zgodovina preiskovala vzroke prihodnje vojne, se z njegovim imenom ne bo spjal noben blagoslov. Bodoči historiki se bodo spominjali, da se je leta 1918. končana vojna vodila za pravičnost, za demokracijo, proti imperializmu in proti avtokraciji; potem pa bo konstatiral, da so bila vsa ta gesla pozabljena pri diktiranju miru. Našel bo dokumente, ki so pravili nemškemu narodu, da se vojna ne vodi proti njemu, temveč proti njegovi vladi, ki je njegova zatiralka; a potem bo izjavil, da je bil nemški narod kaznovan, ko je bila tista vlada že mrtva in pokopana.

Morda je še daleč do tega; ampak veter se seje, in to pomeni, da se bo žel vihar. Nemčija ni edina, ki je ogorčena. Največji uspeh, ki so ga polbogovi v Parizu dosegli, je ta, da je nezadovoljnost na vseh koncih sveta večja, nego je bila pred vojno. Taka nezadovoljnost je nalezljiva in ima tendenco združitve. Mi nismo preroki, konferenčni državniki pa tudi ne. Ali brez proročanskega daru se lahko izreče, da se svetovne situacije izpreminjajo in nenadoma se utegne izpremeniti tako, da se zlijejo vse nezadovoljnosti v eno samo, pa zapiha tak orkan, da se starokopitnežem niti ne sanja o njem.

V narodih je včasih tudi kaj misli, včasih celo več kakor med diplomati. Prav lahko bi nastalo vprašanje: Zakaj so bili Nemci leta 1919. pravzaprav kaznovani s škorpioni? Očitno zato, ker niso tekom vojne rebelirali proti svoji vladi. Kaj, če bi se iz tega izvajal zaključek, da je revolucija proti vladi potrebna reč? Kaj, če bi kdo sklepal, da mora veljati za druge narode to, kar za Nemce? Pariški mirovni mešetarji so nemara izmučeni od svoje državniške geometrije in njih utrujenemu duhu je ušlo, da s svojim postopanjem sankcionirajo idejo revolucije. Da je to posebno varno, pa ne verujemo; revolucionarni duh se malo ozira na državne meje. Nemce so smatrali že za popolnoma nesposobne za revo-

lucijo, a vendar so nenadoma tekom par dni porušili dobra dva ducata dinastij; ne le revolucionarje, ampak celo spartakovce so dobili.

Ali se iz faktičnih dogodkov res ni mogoče nič naučiti? Ali je diplomatičnim šahistom povsem nemogoče preudariti posledice svojega početja?

Zdi se, da jim je. Sicer bi se morali zavedati, da je njih mir, ki provocira odpor na vseh koncih in krajih, zgrajen na pesku. Če se zanašajo na Ligo narodov kot krotiteljico bodočih mal-kontentov, ne bi smeli pozabiti, da je vsa liga v bistvu le pogodba in nič drugega ne. Poznali smo pa že pogodbe, ki so čez noč postale "a scrap of paper". Odkod ve Clemenceau, da bodo današnji zavezniki vedno zavezniki? Kdo mu garantira, da ne nastanejo med njimi konflikti, ki nenadoma izpremene sosežje sil — morda ravno njemu na škodo?

In še nekaj, kar menda ni prišlo do zavesti konferenčnikov? Zadnja vojna je imela celo vrsto revolucij za posledico. V bodočnosti ni misliti na majhne lokalne praske. Čim pride do konflikta, bo svetoven. In nobene vojne ne bo več brez revolucij.

Ali so gospodje Clemenceau in tovariši morda le kamuflažirani revolucionarji? Lenin mora na vsak način biti zadovoljen z njimi.

Seveda, če ne znajo drugače, če ne razumejo pomena pravičnosti v internacionalnih razmerah, če se ne morejo še zadnje uro zbuditi iz sanj in priklicati narodov na sodelovanje, tedaj bo taok, kakor mora biti. Le nikar naj se tedaj ne govori o hudobnosti vsakovrstnih rebelantov in odgovornosti hujskačev. Svarilo ni hujskanje, pač pa je pravi hujskač tisti, ki noče o pravem času slišati glasu razuma.

Ruski problem.

Ruski problem je očitno še v onem stadiju, v katerem je bil pred meseci, in kar prihaja o njem v javnost, je enako zmedeno, kakor je bilo pred sestankom mirovne konference. Postopanje te konference v ruskem vprašanju je pa posebno jasno znamenje, da so gospodje, ki so vzeli preustvarjanje sveta v svoje "močne" roke, tako oddaljeni od velikosti duha kakor zemlja od Sirija. Res je, da se nahaja Rusija v veliki krizi. Res je, da je njen notranji in njen zunanji položaj skrajno težaven. Res je pa tudi, da je ruski narod velik in da je smešna vsaka beseda o ureditvi sveta, če se izpušča Rusija iz računov. Enako napačni so pa tudi tisti računi, ki se temelje na predpostavki, da se more ruskemu narodu vsiliti tak način življenja, kakršnega ne mara.

Rusija je oslABLJENA; to ne pomeni, da je mrtva, ali pa da je v zadnjih zdihljajih. Kjer organizem spada med tiste, ki se pod udarci okrepcajo, tudi če je treba kaj več časa za ta proces.

Rusija je pretrpela stoletja carskega despotizma, in dolgo je bil ves svet, ki se šteje v civilizacijo, enega mnenja, da je bilo to najokrutnejše tiranstvo, izvzevši morda nekatere mohamedanske dežele in divjaška plemena. Carski absolutizem je oviral razvoj Rusije; stremljenja ruskega naroda po svobodi in prosveti ni mogel ugonobiti, marveč je ugonobil samega sebe. Kar se ni posrečilo domačemu rutiniranemu tiranstvu, se ne posreči niti tuji sili, ki niti naroda ne pozna.

Od mnogih strani je bilo izrečeno vprašanje: Zakaj se pravzaprav nadaljuje boj zoper Rusijo? Odgovora na to vprašanje ni. Bil je čas, ko so bile vojaške operacije razumljive. Dokler je obstajala nemška nevarnost, ni bilo nič čudnega, da so se zavezniški hoteli ubraniti poraza na vzhodu, ko so se približevali zmagi na zapadu. Ko so bile razveljavljene obljube, podane češkoslovaškim četam, je bilo umevno, da so jim zavezniški hoteli pomagati. Vseh teh nevarnosti ni več; zakaj se torej nadaljuje boj?

Oficielno sicer nikjer ni bilo povedano, da se vodi vojna zoper boljševike. Kapitalistično časopisje pa je tega mnenja in brez velikih dvomov se lahko ugane, da misli tudi monsieur Clemenceau tako.

Vpričo tega se pojavlja dvoje vprašanj: Prvo je: Kaj je francoski vladi ali zaveznikom ali kamorkoli izven Rusije mar, če je Rusija organizirana na sovjetski podlagi ali po švicarskem vzoru ali s tremi kralji na čelu? Carski sistem je bil korumpiran do kosti, a vse civilizirane vlade so sprejemale ruske poslanike in ostale v stikih s carsko vlado. Nihče ni vprašal, ali so jo ljubile ali ne; sprejemale so enostavno fatk, da je Rusija taka, kakoršna je in da je to njena lastna stvar.

Well, boljševiški sistem je tudi njena lastna stvar. Dokler ga Rusi trpe, ni to nikomur drugemu nič mar. Clemenceau si tudi ne bo dal diktirati od Brazilije, Kitajske ali Liberije, da naj demisionira ali da naj uvede tibetski sistem v Franciji.

Pravilo, da ne sme noben narod biti prisiljen pod vlado, katere sam ne mara, mora veljati, naj se čita od spredaj ali pa od zadaj. To geslo pomeni, da naj ima vsaki narod tisto vlado, ki si jo sam izbere. Za zunanji svet pa ni nobene druge prilike za presojanje narodne volje, kakor faktično stanje. Dokler je bil gospod Nikolaj Romanov car vseh Rusov se je oficielno verjelo, da je po volji Rusov na prestolu. Če je sedaj drug Nikolaj na čelu vlade, mora za nas veljati, da je tam po volji naroda, dokler mu narod sam ne pokaže vrat. Ni ga treba zato ljubiti, ni se treba navduševati za njegov režim, ali s faktom se mora računati.

V Parizu pa očitvidno prav tega ne znajo. Ako namreč res vodijo boj proti ruskemu boljševizmu, prihaja drugo vprašanje, ali morejo biti uspešni v tem boju. Če bi bili res tako ženialni, kakor si domišljajo, da so, kakor pa

niti od daleč niso, bi bili že lahko spoznali, da s svojo modro taktiko le krepčaje boljševizem. Takoj po Leninovi revoluciji se je pokazal v ruskih socialističnih vrstah velik razdor. Vse frakcije razun boljševiške so ostale v najostrejši opoziciji proti Leninovemu režimu. Danes se je to že zelo izpremenilo. Menjševiki, socialni revolucionarji in narodovci sicer niso postali boljševiki; v mnogih vprašanjih se strogo ločijo od njih. Kljub temu so se jim pridružili za obrambo na zunaj in za obrambo revolucije. Le slepec bi mogel prezreti, da se je to zgodilo pod vplivom zunanje nevarnosti in da je boljševiški režim s tem le pojačan. To pomeni, da so zavezniki na Ruskem dosegli baš nasprotno od tega, kar so hoteli.

Kaj pa izven Rusije?

Strah pred boljševizmom se širi po vseh deželah, tako da ga že vlade same slikajo kot hudiča na steno. Signor Orlando pripoveduje, da izbruhne v njegovi deželi boljševiška revolucija, če Italija ne dobi Reke. Za vsakim štrajkom na obeh straneh oceana slutijo boljševizem, tudi če gre le za par centov plače. Ali je res toliko boljševizma na svetu?

Ne, ni ga. Ampak simpatije do boljševikov se množe, ker simpatizira ljudstvo vedno s tistim, proti komur se obrača sila.

Ako bi bila Rusija prepuščena, da si sama uredi svoje razmere po svoji volji, bi se to prav kmalu izpremenilo. Tisti hip, ko mine zunanja nevarnost, se prične na Ruskem boj za načela. Če imajo boljševiki res kompaktno večino za sabo, ostanejo seveda na krmilu. Če je nimajo, padejo prealislej. A tudi če jo imajo, pa če je njih režim ničvreden, se bodo morali umakniti, ker izgube večino. V tujini pa bi se tedaj videlo, da ni na Ruskem sam boljševizem; ljudstvo bi lahko opazovalo načelne boje, dobilo bi priliko, da sodi in spoznalo bi, kaj je dobro in kaj ni.

Brez obzira na vse to se pa vedno vrača dejstvo, da se bavi pariška konferenca z vse-svetovnimi vprašanji, da je Rusija na svetu in da je ni mogoče prezirati, če se hoče urediti svet.

Postopanje napram Rusiji, ki mora raznačiti vse njene strasti in v vsakem slučaju zapustiti največje ogorčenje v ljudstvu je kardinalna napaka pariške konference. V Evropi, Aziji in Afriki je konferenca že doslej posejala toliko nezadovoljnosti, da je komaj dovolj tal za vse to seme. Naravno, da upirajo vsi malkontenti oči v Rusijo, vedoči, da je med njo in konferenco največji prepad. Tako postane Rusija lahko točka, okoli katere se kristalizira vsa nezadovoljnost sveta, in iz tega se lahko porodi večja sila, nego je mogel Lenin misliti v svojih najponosnejših momentih. Kdor to možnost podcenjuje ali misli, da bi se mogla trajno prepričati s kakšno ligo narodov, z mednarodnimi tribunali ali s sklepi na papirju, je pa zastonj študiral zgodovino.

Levo krilo, komunistični manifest in revolucija.

Piše Drskar.

Na glavnem stanu socialistične stranke v Chicagi izhaja periodični list takozvanega "levoga krila" "The Communist", katerega naloga je vreči sedanjo upravo socialistične stranke in jo nadomestiti s tako, ki bi dekretirala kakor hitro mogoče revolucijo in diktaturo proletariata. V svojem uvodnem članku, ki je izšel v prvi številki tega komunističnega glasila, pravijo, ko razvijajo motive za svojo existenco in kontrolo nad socialistično stranko, med drugim sledeče:

"The Communist" prihaja kot glasilo Lige komunistične propagande v Chicagi. Primerno je, da pove v svoji prvi številki jasno glavne namene te organizacije. Naš program, ki je izšel v "The Revolutionary age" in katerega čikaško glasilo socialistične stranke ni hotelo objaviti, prinašamo v tej številki.

"Komunistična liga je odmev svetovnega socializma in revolucionarne akcije — odmev izhajajoč iz nujnosti, ki prihaja iz mas, za odločilno akcijo proti brutalnim depresijam kapitalizma na eni — in splošnega članstva (rank and file) proti upravi socialistične stranke, ki čaka z izvrševanjem in je neodločna v akciji z ozirom na glasove, ki prihajajo iz mas in njih aspiracij — po drugi strani. Kjer se nahaja revolucija v krizi, kakor na pr. v Ameriki, najde proletariat vsled tega, ker so socialistična stranka in njene izjave tako v nasprotju z ameriškim socializmom, kakor je večinski socializem v Nemčiji negacija nemške proletarske revolucije, navdušen izraz v boljševizmu in spartacizmu.

Mi govorimo o "levem krilu" v ameriški socialistični stranki in naši komunistični ligi kot podrejenemu delu tega gibanja v Chicagi . . .

Članstvo stranke bo vztrajalo za revolucijo strankine organizacije, programov in taktike, ki gre vzporedno s svetovnim socializmom v odprtem konfliktu s svetovnim kapitalizmom za kontrolo sveta . . ."

"Liga komunistične propagande in "The Communist" sta dva elementa, zvesta impulzom, vkoreninjenim v heroičnem temperamentu revolucionarnih množic (mas). Kjer se ima revolucija šele vzpeti do te krize, kakor v Ameriki, iščejo protesti množice svoj izraz v socializmu take vrste, ki nas privede v duševno skupnost in soglasje z bojujočim in krvavečim proletariatom Nemčije in Rusije.

Skoraj neverjetno bi bilo, da bi socializem te dežele, ki je aktiven le toliko, kolikor se kot propagande same tiče "akcije", pomišljal, da se uveljavi s socializmom evropskega revolucionarnega proletariata. To ni verjetno; ni resnično. Le duha našega molčečega članstva (rank and file) falsificira uprava socialistične stranke, ki stoji aspiracijam mas na poti.

Liga komunistične propagande stoji za tako socialistično organizacijo in njeno delovanje, ki gre v boj z absolutno simpatijo in identičnostjo mas, z ameriškim proletariatom v opoziciji proti ameriške- mu imperializmu. Učenci socializma razumejo v tej Izjavi našega cilja popolno soglasje s cilji komuniz- ma, izraženega v najvažnejšem dokumentu družabne zgodovine — Komunističnem manifestu iz leta 1847. Industrijalna in družabna preizkušnja so, ki odloču- jejo modo revolucionarnih proletarskih akcij mas in ne voditelji, ki po svoji navadi vsakdanjega dela do- ločajo praktično politiko, niti ne voditelji, ki so enako vajeni vsakdanjih opravkov pri vodstvu štraj- kov za praktične rezultate. Prava naloga socializma je bila vedno identificiranje svoje propagande in taktike z odmevi mas proti kapitalističnemu potla- čevanju in izkoriščanju. Toda žalostna resnica je, da je šel ameriški socializem, kakor daleč sega njegova formulacija, naprej le na podlagi "čisto politične ak- cije" in v nobenem smislu kot odmev nujnosti revo- lucionarnega sentimenta proletariata v Ameriki. So- cialistična stranka v Ameriki je bila "levo krilo" ameriškega progresizma, medtem ko je zgodovinska naloga resnične socialistične stranke biti politično glasilo ali inštrument proletarske revolte proti ka- pitalizmu..."

To je v splošnem uvod, ki razlaga vzroke, zakaj se je ustanovilo "levo krilo" v socialistični stranki. V svojem detaljiranem programu za takojšnjo akci- jo pa pravijo med drugim sledeče:

"Dotičniki, ki so organizirali "Ligo komuni- stične propagande" v smislu vseh tako mislečih ele- mentov v socialistični stranki, so mnenja, da socia- listična stranka, kakor sedaj obstoji, ne ustreza take- mu vodstvu in enotnosti duha, ki je potreben za re- volucionarne elemente v Združenih državah. Tu so nekatere zelo jasno začrtane kritike, ki osvetljujejo taktiko in načela, ki so bila vsem mislečim ameriškim socialistom dolgo znana: 1.) da se je stranka, ki ima služiti revoluciji, postavila na pretesno stališče po- litične akcije; 2.) da so bili njeni proglašeni in na- čelne izjave reformatoričnega značaja — značaja male buržvazije, namesto da bi bile določno in di- rektno v soglasju s cilji družabne revolucije; 3.) da je stranki izpodlelet namen zedinjenja z revolucio- narnim gibanjem na industrijalnem polju in da stranka ni izvajala v splošnem logično protivojnih zaključkov, niti se ni ozirala dovolj na račun akcije proletarskih mas, ki edina more privedi revolucijo, marveč se je zanašala le na parlamentarno akcijo kot revolucionarno sredstvo i. t. d., i. t. d.

"Izvajajoč te razne kritike v pozitivne propo- zicije, predlagamo sledeči program kot temelj seda- nje naše aktivnosti:

1. Zvezo in sodelovanje v mednarodnih zade- vah izključno z "revolucionarnimi" socialisti in de- lavskimi elementi, kakor so na pr. spartakovci in boljševiki v Rusiji.

2. Socialistična propaganda le na podlagi revo- lucionarnega razrednega boja; socialistično gibanje zgrajeno le na revolucionarnih somišljenikih prole-

tariata in konec vseh buržvaznih reform naj služi za podlago dela socialistične stranke.

3. Strankine načelne izjave in dokumenti ima- jo biti prosti vseh postranskih in hipokritičnih pa- rol, ki imajo namen loviti glasove; izjave morajo vsebovati in izražati le revolucionarne cilje.

4. Izpmembe vseh takih nadaljnih proglosov in izjav morajo biti v smislu proletarske kontrole nad industrijo — ne pa političnih izpmemb, ki te- melje na stališču buržvazne "demokracije".

5. Identificiranje socialističke stranke z raz- redno zavednim industrijalnim unionizmom.

6. Združenje z akcijami delaveev vsake vrste v protestih revolucionarnega razrednega boja. Poli- tična akcija vključuje štrajke in demonstracije ter sodelovanje z industrijalno akcijo mas.

7. Ne kompromisa s skupinami, ki v svojem je- dru ne gredo za revolucionarnim razrednim bojem, kakor na pr. Labor Party, Peoples Council i. t. d.

8. Proletariat naj bo organiziran, da nasprotu- je vsem vojniam, ki so proglašene v "obrambo domo- vine" ali za "demokracijo" in da se izvedejo za- ključki dobesedno z uporom proti konskripciji in službi ter s splošnim štrajkom. Delavci da se udeleže le revolucionarne vojne ali da branijo ali odbijajo napad, ki je naperjen proti vladam proletariata.

9. Priznanje, da so možnosti glasovnice kot o- rožja revolucije ali kapitalističnih sodišč za iskanje pravice omejene — in da je neodvisnost v prvem ozi- ru v moči akcij delavskih mas i. t. d., i. t. d."

To so v glavnem zahteve "levega krila" ameri- ške socialistične stranke, prva diktatura proletariata nad proletariatom v skupni organizaciji, z namenom, da se ustanovi iz te "diktature" splošna družabna diktatura na zunaj. V teh zahtevah naletimo zelo po- gosto na "revolucijo mas". Da podpro svoje "re- volucionarne zahteve in nazore", se zatekajo h "Ko- munističnemu manifestu" iz leta 1847, ki sta ga bila tedaj izdelala Marx in Engels. Predno preidemo na detalje teh "dekretov", se nam zdi potrebno, da el- tiramo iz "Komunističnega manifesta", na katerega se "levo krilo" sklicuje in skuša podpreti svoj ne- kompromis, nekaj odstavkov.

V IV. poglavju tega dokumenta piše Karl Marx pod zaglavjem "Razmerje komunistov do opozicio- nalnih strank" — ne namreč o razmerju napram stranki, kateri pripadajo komunisti sami, ampak na- pram zunanjim splošnim političnim strankam, kar je v tem slučaju kar se kopromisa tiče, še bolj značilno, sledeče:

"Iz odstavka II. je razvidno razmerje komuni- stov do že konstituiranih delavskih strank, razmerje do čartistov na Angleškem in agrarnih reformistov v Severni Ameriki.

Komunisti se bojujejo za doseg neoposrednih in- teresov delavskega razreda (sem spadajo naravno reforme in druga sočasna vprašanja, ki se tičejo de- lavstva). Na Francoskem se pridružujejo socialno demokratični stranki (takrat pod vplivom Rollina in Blanca, ki se je zelo razlikovala od sedanje social- ne demokracije) proti konservativcem in radikalcem

v buržvaziji, ne da bi se s tem odrekli pravici kritičnega motrenja fraz in iluzij iz revolucionarne zapuščine.

V Švici podpirajo radikalce, a si nikakor ne prikrivajo dejstva, da obstoji stranka iz nasprotnih elementov, deloma iz demokratičnih socialistov v francoskem smislu, deloma iz radikalne buržvazije.

Med Poljaki podpirajo komunisti stranko, ki vidi v kmečki revoluciji pogoj narodne osvoboditve, stranko, ki je organizirala krakovski upor leta 1846.

V Nemčiji se bojuje komunistična stranka, čim se meščanstvo izkaže kot revolucionarno, **skupno z meščanstvom proti absolutni monarhiji, fevdalni zemljiški lastnini in malomeščanstvu.**

Vzlic temu ne opusti niti za hip prebujevanja zavesti o sovražnem nasprotju med buržvazijo in proletariatom, da se nemški delavci oborože z družabnimi in političnimi pogoji, ki jih prinese buržvazija s svojo vlado, proti buržvaziji in da se v Nemčiji takoj po porazu nazadnjaških razredov začne boj proti buržvaziji sami.

Skratka, komunisti podpirajo vsepovsod vsako revolucijsko gibanje proti obstoječim družabnim in političnim razmeram... Komunisti (tako se je namreč imenovala socialistična stranka v Nemčiji v prvih časih Marxa) **delujejo končno vsepovsod za zvezo in sporazumljenje med demokratičnimi strankami vseh dežel...**

* * *

Tako torej Marx v 'Komunističnem manifestu', na katerega se člani levega krila socialistične stranke sklicujejo, da bi dokazali, kako je danes vsak sporazumen nastop — ne samo z demokratičnimi strankami — ampak s socialisti samimi, ki ne soglašajo z njih taktiko, absolutno nemogoč. Postavljajo se na absolutno stališče, da je kapitalizem že povsod doigral svojo vlogo in da je čas "dolžnega pisma" in prepisa "imetja", ne glede na to, če se dotičniki, ki imajo postati bodoči gospodarji vsega imetka, s tem strinjajo ali ne. Sodí se seveda kar poprek, da je že vse zrelo za družabni preobrat, in s tega stališča razvijajo svoje motive za svoj "radikalni nastop", za uveljavljenje proletarske diktature. Pri tem pa prezirajo popolnoma razmere in sklepajo, da je, kar je bilo mogoče v Rusiji, naenkrat mogoče v Ameriki. Po njih mnenju se nahaja revolucija v Ameriki "v krizi". Če bi rekli, da se nahaja v krizi "filozofija mizerije", to je predpostavka, na katero postavljajo svoje teorije o potrebi delanja revolucije, bi bili bližji resnici. V svojem programu razvijajo zahteve o proletarski kontroli nad industrijo ne glede na politične izpremembe, ki temelje na stališču "buržvazne demokracije"; ne kompromisa s skupinami, ki v svojem jedru ne gredo vzporedno z razrednim bojem; naobratno pa priključitev vsem akcijam delavcev v protestih, ki imajo revolucionaren značaj ter sodelovanje pri manifestacijah za industrijalno akcijo mas i. t. d., i. t. d.

Revolucija — ne kompromis — akcija mas — se ponavlja in postavlja kot predpostavka vsemu nadaljnjemu delu nove — zrevolucionirane socialistične stranke v Ameriki. Vse se sliši kakor novotarija, ampak ni. Revolucija, akcija mas ne kompromis

je tako staro, kakor socialistično gibanje samo, le da ima vse to za gotove elemente gotovo sezono, v kateri se domisljijo, da je sedaj čas, da se vse to izloži in preselneči. Kakor leta 1846., tako bi radi tudi sedanjí "ligaši" komunizma, da se državni prevrat takoj izvrši s kakšnim heroičnim činom ali izvajanjem čvrste volje, z žrtvami in akcijo mas. Kakor takrat, tako tudi danes zamenjava večina teh "radikalcev" materijalistični duh z dogmo — revolucijo zaradi revolucije, in nadomešča z revolucionarnimi frazami revolucionarni razvoj.

Naloga socializma in njegovih pristašev — zlasti pa socialističnih organizacij — po vsem svetu je bila vedno delati za zrevolucioniranje misli v glavah tistih mas, na katerih akcijo se računa. Socialistov naloga ni delati revolucijo, niti ne odklanjati kompromisov ali reform, ki prihajajo in so stopnje za nadaljni razvoj in nadaljne zahteve za končni cilj. "Vse ali nič" ni socialistični nauk, ampak živi v domišljiji anarhistov in nekaterih okostenelih doktrinarjev, ki mislijo, da je zelo radikalno, če se imenujejo "revolucionarje". Če bi se socializem tako razlagal, bi iz tega res lahko kdo sklepal, da ima kaj opraviti z idejo pauperizma, to je da je tem bolje, čim je slabše, ker pride revolucija le tedaj, če bo slabo. Naloga socializma ni obožavati slabo, ker baje nosi s seboj dobro, in kazati to slabo kot vzrok, da je treba iti na cesto in izvesti preobrat, ampak pripraviti tiste mase, o katerih govori "levo krilo", na velike naloge, ki jih prinaša čas. Gospodarski proces sam, v rokah kapitalističnega razreda, je tisti faktor, ki dela revolucijo. Sedanja vojna je bila del take revolucije, zaključki mirovne konference, ki se pripravljajo v nezadovoljstvo raznih narodov, med katerimi so naravno tudi delavci, so nadaljevanje te revolucije. **Saj živimo vendar v revoluciji.** Ampak "levo krilo" govori kar preko vsega tega o revoluciji — ne kot družabnem razvojnem procesu, ki se vrši, temveč tako, kakor da je "revolucija" nekakšen šport ali piknik. V Rusiji so jo imeli (kakor da so jo naročili pri ruskih delavcih, in da zunanje razmere niso imele ničesar opraviti z njo), pa jo imejmo še v Ameriki. Revolucija zaradi eksperimentov. Vojna je bila za Rusijo in Nemčijo ter Avstrijo velik revolucionaren faktor; velik zato, ker so te dežele doživele vojni poraz. Morda bi bil ta faktor drugače vplival, če ne bi bili Rusija in Nemčija poraženi; morda bi se bile izvršile revolucije, če bi bil poraz na drugi strani, v zavezniških deželah. Morda. Ampak to so špekulacije. Dejstvo je, da so se v tej vojni otrešli v Rusiji in Nemčiji ter Avstriji prestolov in avtokracije, tega, česar bi se v mirnem času ne bili otrešli potom parlamentarne akcije proletariata v petdesetih letih in dlje. Vse to se je izvršilo hote ali nehoté kompromisno — kompromisno od strani zavezniških sil. Revolucije so se izvršile in sedaj je naloga proletariata, da jih izkoristi v socialistične namene. Gotovo! Vse drugo prinese in izpopolni čas. Mir, ki se sklepa, se ne završuje tako, da bi zadovoljil — ne socialistov po vseh deželah, ampak niti ne raznih drugih političnih skupin. Interesi se križajo, in v teh križajočih se interesih so revolucionarne kali, ki bodo igrale svojo vlogo v bodoče. Vzlic

vsem tem nedostatkom, vzlic vsemu temu, da so bili Wilsonovi pogoji poteptani, se ne da tajiti, da je danes v splošnem svet — ne v smislu socialističnega končnega cilja — bolj demokratičen, kakor je bil pred vojno. Kdor hoče temu oporekati, negira svoje lastno stališče in omalovažuje dejstvo in pomen socialističnih republik v Evropi. Samo besedičenje o "revoluciji", kakor to dela "levo krilo" s sklicevanjem na komunistični manifest brez vpoštevanja historičnih nalog proletariata, brez vpoštevanja razmer in drugih faktorjev v revoluciji, ni nič drugega kakor slaba imitacija tega, kar **res dela** revolucijo. Kdor tako govori kakor tisti z levega krila, je podoben muhi na vretenu, ki misli, da je ona tista sila, ki ga goni.

Kar se reorganizacije ameriške socialistične stranke same tiče, da se postavi na boljše stališče, kakor je bila doslej — da se iznebi utopistov, pacifistov in pridigarjev, nimamo nič proti temu; ne moremo se pa strinjati s predlogi, ki jih navaja "levo krilo", da stranka zato ni nič vredna, ker ne dela pakta z masami, da se **izvede** revolucija. Socialistična stranka nima delati z masami nobenega drugega pakta kakor tega, da jo pridobi za socialistične ideje, da jo organizira in vsposobi za razredni boj. Z maso, ki danes glasuje za demokrate, jutri za republikance, pojutrnjem za prohibicioniste ali pacifiste, nima socialistična stranka delati nobenega pakta. Če levo krilo sploh ve, kaj govori, kot trdi, da odklanja vsak kompromis z drugimi kakor z revolucionarnimi elementi, tedaj naj se vsaj tega drži. Poleg tega bi bilo seveda dobro, da pojasni, kaj je po mnenju levega krila sploh revolucionarno? In kaj je "akcija mas"? Kaj "enotnost duha množice"? Kaj na pr. dalje "falsifikacija duha našega molčečega članstva (rank and file), kateremu je vodstvo stranke na poti v aspiracija i mas."

Enoten duh... Kaj je to? Enoten duh — pa zmedeni pojmi o socializmu in socialnih nalogah, vse to bi radi ob gotovih sezonah spravili ljudje z "levega krila" v najlepšo harmonijo in vzlic temu naj bi ostali **nekompromisni**. O saneta simplicitas!

V eni sapi sedajo na visoki stolec češ, da se bodo v mednarodnih zadevah pečali le z boljševiki in spartakovci, po drugi strani — v narodnem ali lokalnem oziru bodo delali pa roko v roki z elementi, ki so včeraj — in bodo tudi jutri spet — volili demokrate, republikance, progresiste itd. Vsa stvar ne bi bila preneumna, če bi se govorilo o rekrutiranju teh elementov za socializem, kajti vsak trezen človek ve, da socialisti ne prihajajo na svet, ampak jih je treba šele vzgojiti in da je med temi elementi material za to vzgojo. Ampak oni ne govorijo o rekrutiranju in izobraževanju, oni govorijo o **delavcih** revolucije, kakor inženir, ki išče za gradnjo železne ceste kopačev in kamnolomeev. Levo krilo bi bilo ta inženir. Čisto enostavno. — Yes, spontane revolucije lahko nastanejo ne da bi bilo delavstvo odgovorno za nje; saj ni delavstvo edino na svetu, ki odreja zadeve; pravzaprav jih najmanj odreja. Kapitalistični razred sam lahko inspirira kaj takega. Ampak če se govori o **akciji mas** v socialistični stranki kot o

nekakšnem namenu in se to postavlja za nekakšen strankin program, ki naj veže članstvo, je to špekulacija norcev, špekulacija ljudi, ki so obupali sami nad seboj in so postali histerični. In v histeriji ni prav nič revolucionarnega; kar je v njej, se imenuje lahko tragedija. Tragedije pa je imelo delavstvo dovolj. — Organizacija, izobrazba in delo je tisto sredstvo, ki pripelje delavstvo prejalislej do cilja, ne pa izmišljeni radikalizem, ki si je sam v nasprotju in to loče samega sebe po zobeh.

Časovna revolucija.

Na velikem shodu vseh chicaških organizacij J. R. Z. je bila zadnjo nedeljo soglasno sklenjena sledeča resolucija:

Delo pariške mirovne konference se navidezno približuje svojemu zaključku in javnost, ki je bila doslej žal skoraj povsem nepoučena o njenih razpravah, je zadnji čas vsaj indirektno izvedela o nekaterih njenih sklepih. Nekateri izmed njih se naravno tičejo v največji meri Jugoslovanov, in kolikor je doslej mogoče presoditi, ranijo njih opravičene interese na najkrutejši način. Medtem ko omenjajo časnikarska poročila skoraj izključno Reko in delajo vtisk, kakor da se sučejo vsi spori med Jugoslovani in Italijani le okrog tega mesta, je soditi, da so veliko važnejše jugoslovanske pravice že žrtvovane osvojevalnim ambicijam sedanje italijanske vlade in aneksionistične struje. Zdi se, da je Italiji obljubljeno vse ozemlje do jadransko-črnomoškega razvodja, to je do alpskih grebenov, vsled česar bi bilo vse slovensko Primorje, vsa Istra in še celo velik kos Kranjske odtrgan od Jugoslavije in podvržen italijanski kraljevini.

Velik shod vseh chicaških organizacij Jugoslovanskega Republičanskega Združenja, zborujoč dne 14. maja 1919 v dvorani Pizenjskega Sokola v Chicagi upozarja, da bi tak sklep, če se v resnici izvede, konstituiral kričečo krivico za Jugoslovane in obenem trajno nevarnost za svetovni mir.

Shod povdarja, da ga ne vodi nobena animoznost do italijanskega naroda, kateremu privoščijo vse, kar je resnično italijanskega in s katerim želi jugoslovansko ljudstvo živeti v slogi in prijateljstvu, da bi oba naroda mogla nemoteno posvetiti vse svoje moči za uspešen demokratičen napredek in razvoj na vsakem polju javnega življenja v družbi vseh svobodnih narodov tega sveta.

Vprašanja mednarodnih odnošajev pa niso odvisna od same dobre volje tega ali onega dela. Le na podlagi pravičnosti se more razviti razmerje vzajemnosti, ki ustanavlja najtrdnjšo podlago svetovnega miru. Skeleča krivica, ki se namerava storiti Jugoslovanom, onemogoča zblizanje obeh prizadetih narodov, ker povzroči na strani podvrženih strastno iredentistične tendence, izzove na strani vladajočih nasilne ukrepe in porodi permanenten nacionalen boj, vodeč do najnevarnejših zapletljajev in prežec na vsak konflikt, ki bi mogel biti v prid njegovim namenom.

Razširjenje italijanskih mej do alpskih grebenov pomeni krivico, ki se ne da olepšati. Če se odšteje italijanska večina v mestu Trstu in nekatera mesta na istrski obali, je vse ostalo goriško, istrsko in kranjsko ozemlje ne pretežno, temveč čisto jugoslovansko. Okrog pol milijona Jugoslovancev, živčih kompaktno na svojem neprekinjenem teritoriju, bi bilo izročeni italijanski nadvladi. Ker niso ti kraji italijanski, je večini prebivalstva italijanščina neznana; pred uradi, sodišči i. t. d. bi igrali vlogo Helotov in bi bili smatrani za inferiorno pleme. Odrezani od svojega rodu bi njih jezik ne služil več kot kulturno sredstvo. Čut ponižanja in fakične brezpravnosti bi se zagrizel v njih srca in povzročal enak posledice, kakršne se opažajo v vsakem podjarmljenem narodu.

Danes lahko gloda krivica med po nedolžnem kaznovani Jugoslovanci; jutri ali pojutrnjem lahko postane — eventualno v zvezi z drugimi komplikacijami — svetovna nevarnost.

Nikdar se ne bi bila mogla ustvariti taka situacija, če bi se bila odkritosrečno vpoštevala načela predsednika Wilsona, za katera so Jugoslovanci doprinašali največje žrtve. Če se izpolnijo italijanske aspiracije, bodo najmerodajnejša izmed teh načel enostavno poteptana.

Pravica samoodločevanja narodov bi zahtevala, da dobi prebivalstvo prizadetih krajev priliko svobodnega izraza svoje volje. To se ni zgodilo.

Namen, da se ustanove italijanske meje po jasno različnih narodnih ločitvah, se ne izvršuje.

Geslo, da narodi niso zalogi v diskreditirani diplomatični igri, imenovani ravnovesje sil, je ignorirano, enako kakor beseda, da se narodi ne smejo brez svoje volje premikati izpod ene suverenosti pod drugo. Pol milijona Jugoslovancev je zalog v diskreditirani diplomatični igri. Pol milijona Jugoslovancev se proti njih volji kakor nema čreda žene pod suverenost italijanske dinastije.

Mirovna pogodba še ni podpisana, še ni ratificirana. Še je čas, da se prepreči krivica. Izvedeti volje narodov samih ni težko in le z vpoštevanjem te volje je mogoče odstraniti nacionalno nezadovoljnost in nacionalno nevarnost iz internacionalnih odnosov. V enajsti uri dviga današnji shod svoj glas in apelira na pravičnost — ne le v interesu Jugoslovancev, ampak še veliko bolj v interesu internacionalnega miru, ki bo ogrožen, dokler se ne odpravi zatiranje.

Darila za Jugoslovane.

Poročila iz Pariza pripovedujejo o nekakšnem kompromisu, ki naj bi rešil reško vprašanje. Po tem predlogu naj bi Italija "upravljala" Reko do leta 1923, potem naj bi jo pa dobila v last. Jugoslovancem pa naj bi se dal drug pristan ob Jadranskem morju, nekje južno od Reke.

V tem predlogu je mnogo neprostovoljnega humorja. V čem naj bi bila velika razlika med italijansko upravo in italijansko posestjo Reke, naj uganete, kdor ima veselje do takih komičnih ugank. Juri-

dično je seveda uprava nekaj drugega kakor posest. Toda narodi ne živijo juridičnega življenja, ampak realno. In praktično je italijanska uprava ali pa italijanska posest tako kakor hudič ali pa vrag. Italija bi upravljala Reko tako, da bi bila leta 1923. popolnoma italijanska. O tem, kako se to napravi, imamo že svoje izkušnje. Ko je Ogrska dobila gotove pravice na Reki, ni bilo tam nič Madjarov in nič madjarskega. Ali pravice, do katerih je Ogrska prišla po prevari na eni in po izdajstvu na drugi strani, so zadostovale, da je napravila tam kolonijo vladnih in polvladnih madjarskih uslužbencev. Tem so sledili madjarski trgovci, gostilničarji, brivci i. t. d. Polagoma je budimpeštanska vlada razširjala svojo mrežo. Na državni železnici na primer ni mogel biti nihče nastavljen brez znanja madjarskega jezika, ki je bil domačemu reškemu prebivalstvu popolnoma tuj. Tako se je razvijala uradna madjarizacija in prostovoljno madjariziranje zaradi profita ji je sledilo. Zadnja leta je bilo na Reki že vse polno madjarskih trgovskih napisov, po javnih prostorih se je večinveč govorilo madjarsko, in da ni svetovna vojna prekinila tega procesa, bi bila stvar šla dalje, dokler ne bi nekega dne Madjari imeli umetno ustvarjeno večino, ki bi bila občino dobila v svoje roke in obvladala vse mesto.

Kar so znali Madjari, znajo tudi Italijani. Saj se je razvijala italijanizacija že sedaj, ko mesto ni pripadalo Italiji. Pripoveduje se, da je večina prebivalstva na Reki italijanska. To je sicer dvomljivo, kajti ta trditev se opira na uradno, Jugoslovancem skrajno neprijazno statistiko. Ali tudi če bi bila povest resnična, bi ostalo še vprašanje, kako je nastala ta večina? Spomnimo se, da niso imeli Hrvati v mestu ne ene javne ljudske šole, kaj še kakšno srednje ali višje učilišče! Hrvaška gimnazija, ki je bila živa priča hrvaške eksistence na Reki, se je v dobi Khuenovega paševanja odstranila, ker je budimpeštanska vlada tako hotela. Hrvaško se ni uradovalo ne pri državnih ne pri municipalnih uradih. V teh razmerah se je bolj čuditi, da ni hrvatstvo popolnoma propadlo, kakor pa da je nazadovalo. Italija pa bi to delo ne le nadaljevala, ampak še pospešila, kakor je delala z beneškimi Slovenci. Italijanizirala bi kot upraviteljica in kot posestnica. Čemu torej tako kamufližiranje?

Srce ogrevajoča je pa tudi velikodušna ponudba, da bi "dali" Jugoslovancem drugi pristan namesto Reke. Očitno gre tu za Senj ali Bakar. Eno kot drugo je malenkostno kot mesto in malenkostno kot luka. Ali zabavno je, da bi "dali" Jugoslovancem, kar je in kar je bilo vedno njihovo. Z enako pravico bi lahko pripovedovali, da "dajo" Jugoslovancem Ljubljano ali Zagreb.

Kako bi se zdelo gospodu Orlandu, če bi kdo resno dejal, da se dá Italiji Milan ali Verona? Če bi bili gospodje vsaj odkritosrečni in bi rekli, da ne nameravajo Jugoslovancem vzeti vsega! Za darila, ki so že davno njihova, se bodo lepo zahvalili. Jugoslovanske zrelosti pa italijanski aneksionistični gospodje tudi ne smejo tako podcenjevati, da bi take bluffe sprejemala seriozno.

Viljemova usoda.

Iz Londona poročajo, da je holandska vlada pripravljena izročiti Viljema Hohenzollerna zaveznikom za sodbo. Zadnji teden so poročila bila nasprotna. Če pride jutri zopet drugačna vest, se zaradi tega ni treba vznemirjati. Odkar pa naj bi prišlo dovolj napenjajočih telegramov, če se ne bi brzojavljale kombinacije, izmišljotine in laži?

O nekdanjem kajzerju se zadnji čas zopet nekaj več piše. Ker je bil par tednov nekoliko pozabljen, se že izplača zopet večkrat zapisati njegovo ime. Kakšne prehode tragedije za glavo, ki je nekdanj nosila nemško cesarsko krono, se pa menda ni treba preveč bati; zanimiva poročila nas že pripravljajo na to, da se mu ne zgodi nič prehudega.

Stvari so dobili juristi v roke, seveda ne kakšni zakotni "lojerji", temveč pravniki svetovnega glasu. In od njih že prihajajo glasovi, ki preganjajo misel na vse starogrške Erinije. Cela vrsta pomislekov proti možnosti kakršnekoli obsodbe bivšega veličanstva je že naznanjena. Da bodo Viljema obesili ali giljotinirali, je mogla pač od vsega začetka misliti le pregreta strast. Cesar je vendar le cesar, četudi le še ex, in ta poklic uživa v uradni krogih pač preveč respekta, da bi se z njega nosilec tako brutalno postopalo kakor z nekronanim zločincem. Kar se nas tiče, se zaradi tega nič ne jezimo; smrtna kazen nas v nobenem slučaju ne navdušuje in tudi bivši kajzer se ne bi poboljšal, če bi ga potegnili na vislice.

Sicer je bilo o kazni, ki naj zadene starejšega gospoda Hohenzollerna, toliko ugibanj, da bi bilo treba mnogo prostora, če bi hoteli naštetati vse. Govorilo se je na primer, da se bo z njim tako ravnalo kakor z Napoleonom, kar bi bilo na vsak način krivično napram Napoleonu, kajti razlika med njim in Viljemom je pač prevelika.

Sedaj pa pravijo, da tudi na Elbi ali S. Heleni ali kakšnem drugem podobno prijaznem otoku ne bo prostora zanj. V Parizu postajajo zelo legalni in formalni. Baje se hočejo skrupulozno držati pravičnosti. Mi smo le navadni prebejci in državljani, pa morda zato ne opazimo enako stroge pravičnosti v nekaterih drugih rečeh. Podrejenega razuma, kakor smo, na primer ne razumemo pravičnosti, ki jemlje Slovincem njih zemljo. Toda mi smo naposled le narod, dočim je Viljem nekdanj bil kajzer.

Miljonkrat tekom vojne smo slišali besedo o nemškem avtokratu. Bili smo nevedni. Vodilne pravniške avtoritete nas sedaj poučujejo, da Viljem ni bil absoluten monarh, ker je bil načelnik nemške zveze. Sklep, da se napove vojna, je bil storjen na seji zveznega sveta v Berlinu in Hohenzollern ga je le potrdil.

Potem je baje "velika četvorica" sugerirala, da naj se bivši kajzer postavi po belgijskem zakonu pred sodišče, češ da je kršil belgijsko nevtralnost. Temu so ugovarjali ameriški delegati iz razloga, da je stvar izven mednarodnega prava. Južnoafriški delegati so pa naglašali, da se je burska vojna po nepotrebnem podaljšala in zahtevala na milijone fun-

tov denarja in mnogo življenj, ker je Velika Britanija skušala napraviti strica Krugerja, generala Botho in Smutsa in druge odgovorne za vojno.

Naposled je bil predlagan kompromis, da naj se Lloyd Georgru dovoli izpolnitev njegovih volilnih obljub in da naj se bivši kajzer obtoži zaradi "velegreha zoper mednarodno moralnost in svetost pogodb." Tudi temu so ugovarjali južni Afričani. Vendar pa so prišli zadnje uro, preden so se nemškimi delegatom naznanili pogoji, do nekakšnega sporazuma.

Pravijo, da bodo nemški zastopniki ugovarjali, in da izostane ta točka nemara iz končne pogodbe. A tudi če se to ne zgodi, ni Viljem še v najslabši koži. Omenjeni vodilni internacionalni pravniki namreč pravijo, da ne bo mogoče izvesti nobene take določbe. Vsako sodišče bi bilo sestavljeno od Zedinjenih držav, Velike Britanije, Francije, Italije in Japonske — Belgija bi bila izključena — in sodišče bi obstajalo iz prvih mednarodnih juristov teh dežel. Od teh se pa skoraj s popolno gotovostjo pričakuje, da bi izrekli: Zakon ne pozna nobenega takega zločina, kakršnega je obdolžen gospod Viljem Hohenzollern, torej ne more biti sojen na podlagi take obtožbe.

Vilče gotovo čita časopise in če najde v njih take izjave, se mu najbrže odvali kamen od srca. Sreča zanj, da ni iz lakote ukradel klobase.

Triglav italijanski! Logatec italijanski! Postojna italijanska! Človek bi se postavil na glavo. Ne, to ni tragedija, temveč farsa. Le da se véasi tudi farse tragično zaključijo.

Eksekutiva francoske socialistične stranke je podala izjavo, da ne smatra načrta Lige narodov v soglasju z Wilsonovimi načeli in da je odškodnina, ki se zahteva od Nemčije, pretežka za nemško ljudstvo. V sklepah o nemških kolonijah in o sarski dolini vidi stranka zarodke novih vojn.

Takega mnenja kakor francoski socialisti so tudi še drugi ljudje. Kaj pomaga, ko so diplomatje gluhi in slepi za argumente?

Slišali smo, da ima Italija dobiti ves slovenski severozapad. Pravice nima do tega nobene in nikdar ne bodo Jugoslovani kričeče krivice priznali za pravico. Vendar pa bi nas zanimalo, če so se gospodje, ki delajo ubogi Italiji taka ljubezniva darila na račun prebogatih Jugoslovanov, tudi kaj pobrigali, kakšna naj bi bila usoda podjarmljenih Jugoslovanov pod gloriozno vladjo gospoda Vittorija Emanuela. Da je Goriška in Kranjska čisto slovenska, ostane neizpremenljiva resnica, tudi če iznajde italijanski generalni štab še tisoč strateških razlogov za aneksijo. Kakšne narodne pravice naj bi podjarmljeni Slovenci uživali v italijanskem paradizu? Kje je kaj povedano o kakšni avtonomiji? Najbrže nikjer nič, kajti sicer bi se bila ta "tolažba" že dano kje objavila. Če pa ni Slovincem v krajih, ki jih misli Italija anektirati, niti kaj garancije za njih narodni obstanek podane, tedaj gre za enostavno podjarmljenje. Italija pa jemlje s tem grizljivej v usta, ki ga nikdar ne prebavi.

KOREŠPONDENCA

TAJNIŠTVA J.S.Z.

IZZA LAWRENŠKE AFERE IN DRUGO.

Iz korespondence, ki prihaja zadnji čas in se nanaša na odmeve lawrenške konference, je razvidno, da so nekateri člani v Pennsylvaniji, ki nimajo ničesar opraviti z lawrenško afero, kakor tudi nekateri drugi izven Pennsylvanije pod vtisom, kakor da tajništvo J.S.Z. ni slutilo ničesar o tej zahrbtnosti in da vsled tega tudi ni storilo nobenega koraka, ki bi bil imel namen preprečiti nespametne korake, ki jih je bila storila ta konferenca. Res je sicer, da tajništvo J. S. Z. v načelu ni imelo nobenega povoda osumiti sodruge, ki so na svoj način in neuradno sklicevali potom "Proletarca" konferenco, na kateri se imajo storiti taki zaključki, kakor so se. Vzlic temu je tajništvo, vedoč da dela "levo krilo" socialistične stranke s hrvatskimi kričači vred bombastično in demagoško propagando, da izpopolnijo strankine šuplje vrste (Amerikanci namreč trumoma zapuščajo socialistično stranko) z tujezemci in se tako obdržati še na površju, podvzelo korake in pisalo sodr. Bartol Yerantu, tajniku kluba št. 211 pismo, proseč ga, naj ga prečita na konferenci. Dotično pismo je bilo oddano na pošto 1. aprila, pet dni pred konferenco, torej dovolj rano, da ga je sodrug Yerant lahko prejel in ga prečital, če je le hotel, na konferenci. Če je sodr. Yerant dotično pismo na konferenci prečital ali ne, tajništvu ni znano.

Dotično pismo se v glavnem glasi:

Cenjeni sodrug Yerant:—

Iz "Proletarca" posnamem, da priredite dne 6. aprila t. l. sestanek, na katerem namerate razpravljati o sedanjem svetovnem položaju. Kot gl. tajnik J. S. Z. bi Vas prosil, da prečitate na konferenci sledeče:

Cenjeni sodrugi zborovalci:—

Razumljivo je, da se v tem resnem in veličastnem času, ko postaja naša ideja meso in kri, in katere zamah objemlje skoraj ves svet, snidete in razpravljate o dogodkih, ki pretresajo sedanjo kapitalistično družbo. Manj razumljivo bi bilo, če se delavstvo danes ne bi sestajalo in govorilo o teh dogodkih, ki se tičejo v prvi vrsti njega samega. To potrjuje, da se jih zavedate. Dovolite mi, da se udeležim v duhu tudi jaz te konference in razložim par stvari, ki se mi zde važne in katere upam, da bo vaša konferenca uvaževala.

Karkoli že imate na svojem programu poleg tekočih dogodkov, in karkoli vam kdo sugerira glede izprememb, ki se nanašajo na morebitna imena, s katerimi naj bi se naši člani označevali politično v bodoče — ne prezrite eno: to je ne pozabite, da je treba uvrstiti našo J. S. Z. in naše glasilu "Proletarca". S tema dvema se držimo ali pa pademo. Lahko je menjati in zamenjati imena, ne more se pa zame-

njavati aktivnost članstva; kajti delo ostane tudi potem delo, če se izpremeni ime.

J. S. Z. temelji na demokratičnih načelih in se tako tudi upravlja. Pri njej odločuje članstvo in ne posamezniki. Posamezniki, ki upravljajo Zvezo, se morajo pokoravati večini njenega članstva. Pravila, ki so sedaj na glasovanju, dajo članstvu vso moč in pravico izvoliti si take člane v gl. odbor in izvrševalne osebe, o katerih misli, da bodo izvrševali naloge v soglasju z načeli in taktiko, ki so obsežena v Izjavi in praviilih. Skupine, ki imajo kaj proti odbornikom, lahko nastopijo proti njim potom glasovnice, ni se pa treba vsled slučajnih razlik v mišljenju o taktiki odtegovati delu, ki je nujno in ki mora biti izvršeno, ako hočemo, da se pojača naša J. S. Z. To delo ne more opraviti nihče drugi kakor tisti, ki žele, da bo J. S. Z. res taka organizacija, kakršno želi imeti večina njenega članstva. Naše delo mora biti disciplinirano. V tem smislu lahko stori vaša konferenca, kar se naše propagande in pojačanja vaših okrajev za J. S. Z. tiče, mnogo. Glavno naše delo velja sedaj agitaciji za pridobivanje članov in ustanovitev novih socialističnih klubov... Nikakor novitev novih socialističnih klubov... Nikdar ni bilo polje za našo stvar tako plodovito, kakor je danes. Če se poprimemo dela, uspehi ne bodo izostali.

Sodrugi! Kdor želi imeti vodstvo J. S. Z. v drugih rokah, ta naj se posluži pri svojem klubu, kamor spada, pravil — in kdor želi imeti J. S. Z. jako in čvrsto organizacijo ter naše glasilu "Proletarca" v boljšem stanju, ta naj zavija rokave in naj gre na delo. Druge poti ni. Nova imena ne bodo spremenila situacije, pač pa lahko spremeni situacijo delo — in le delo samo.

Izgovor ali mnenje, da od gl. tajništva ni bilo nobenega nasveta glede korakov, ki jih ima zavzeti lawrenška konferenca, torej ne drži. Če bi se bil dotični odbor, ki je skliceval konferenco, obrnil uradno na tajništvo, ki dobil to v roke ta odbor, tako je pa tajništvo samo upravilo pismo na člana tega odbora, z namenom, da bo pismo prečitano na konferenci.

Takoj po lawrenški konferenci in objavljenju zapisnika, ki se uradno seveda ne tiče gl. odbora J. S. Z., kakor je bilo že pojasnjeno v zadnjem "Proletarcu", pa je tajništvo, z namenom, da se o zadevi informirajo vsi naši klubi in tako razčistijo pojmi, ki jih je skušala lawrenška konferenca omegliti in ustvariti v J. S. Z. kaos, poslalo vsem klubom cirkular sledeče vsebine.*)

"Sedanja eksekutiva J. S. Z., kakor tudi vsi trezni sodrugi J. S. Z. vztrajajo, da naša Zveza ne stoji na stališču "Vse ali pa nič". Naš cilj je pač

*)Ta cirkular objavljamo, ker se tajništvu zdi, da nekateri tajniki klubov niso prečitali dotični cirkular na klubovi seji.

vse, toda na potu k cilju se ne bomo branili nobenih reform, ki prihajajo in ki bodo prišle pod pritiskom svetovno političnih dogodkov v vseh kapitalistično razvitih deželah. Toda z idejami I. W. W. se J. S. Z. ne more identificirati; zaradi nekaterih demagogov J. S. Z. ne more in ne bo menjala socialistične taktike, ki smo se je posluževali do zdaj. Kdor želi menjati ime in se nazivati za "boljševika" ali "komunista", to pač lahko stori, saj imena ne pomenijo mnogo in tudi nič ne izvršujejo. Glavno je to, kaj človek dela, ne pa to, kako se kliče. Delati pa v socialistični organizaciji ne moremo drugače kot smo dosedaj: **Organizirali bomo — in to le še v večji meri, če bo mogoče in če se bodo naši sodruzi lotili tega dela — učili se bomo, udeleževali političnih in gospodarskih bojov, t. j. štrajkov, kjer so naši člani člani unij, ne bomo se pa družili z elementi, ki propagirajo za doseg cilja v Ameriki kakega nasilja.**

Kdor želi delavski organizaciji uspeh, mora biti pripravljen varovati njene interese. Toda kdor danes vpije, da je vse zrelo za družabni preobrat, ne služi interesom delavstva, njega politični in gospodarski organizaciji, ampak je navaden demagog. Takih demagogov se mora delavstvo danes varovati kakor strupa. Nikdar prej ni bila treznost delavstvu tako priporočljiva, kakor je danes; kajti iz te dobe lahko izide pojačano, ali pa oslABLJENO — nazaj vrženo za dolgo vrsto let, vzlie temu, da vladajo v Evropi socialistične republike.

Toliko glede našega taktičnega stališča na splošno. In sedaj h glavnemu vprašanju, ki se tiče zopetne pridružitve k Socialistični stranki.

Ali naj se ji zopet pridružimo? — O tem se da govoriti. Splošne politične razmere so se vsled poraza nemško-avstrijske avtokracije izpremenile. Kjer je bila prej avtokracija, je sedaj demokracija v najširšem pomenu besede; kaotična je sicer še, toda z vsakim dnem dobiva jasnejšo in konkretnjšo formo. To nam daje pogum in osvežuje naše upe.

Kakor je našim članom znano, je šla J. S. Z. iz Socialistične stranke zaradi vojne taktike. Naša zveza je želela poraz nemško-avstrijske avtokracije in militarizma, to, o čemer socialistična stranka pod pritiskom pacifistov in njih stališča, ki so ga sprejeli v St. Louisu, in ki je šlo hoté ali nehoté na roke nemškemu junkerstvu, ni hotela ničesar slišati. Da je bil poraz nemško-avstrijske avtokracije za Jugoslovane, ki so bili v tej vojni posebno prizadeti in je bila njim povoljna rešitev jugoslovanskega vprašanja takrat sploh v prvi vrsti odvisna od poraza te avtokracije, pač ni treba posebej naglašati. Žalostno je, da naši ljudje na te reči tako hitro pozabijo. Človek bi iz tega sklepal, da sploh niso vedeli, o čem se je vedno pisalo in govorilo. Bodi karkoli, avtokracija centralnih sil je vržena in sedaj se pač lahko govori o drugih vprašanjih. Med temi je lahko tudi vprašanje o zopetni pridružitvi k Socialistični stranki.

Predno pa preidemo v konkretne detalje te diskusije, je potrebno, da vemo, kako stoji stranka danes. Nobena tajnost ni, da se nahaja Socialistična stranka v največjem kaosu, in kako se vse konča, je težko reči. Stanje, ki vlada v njej, preseda malone

vsem njenim funkcionarjem. Izgleda, kakor da so se "ultra-radikalci po jeziku" dogovorili, da vržejo vse, kar ne trobi v njih rog in ne diši po I. W. W. Le-ti delajo na vse kriplje, da vržejo strankino eksekutivo in jo nadomestijo s tako, ki bi privolila, da se "izvrši drugi teden revolucija". Tako izgleda, če človek čita kontroverze, ki jih imajo v socialistični stranki zaradi "Lige", ki se je bila ustanovila na gl. stanu in ki ima namen osvoboditi politične jetnike in obsojenecé kakor sodr. Debsa in druge. "Ultra-radikalci" so proti temu (tako vsaj izgleda), da se ti ljudje sploh osvobode, marveč da se te politične kazni izkoristijo za gotove propagandistične namene. Zlasti so proti temu, da pri tej akciji sodelujejo elementi, ki niso tako "radikalni" kakor sami. "Liga", katere načelnik je sodr. Barnes, je nameravala sklicati za 3., 4. in 5. julija t. l. konferenco, na katero je povabila vse napredne delavske politične in gospodarske, kakor tudi druge kulturne organizacije. Povabljen je bila tudi naša Zveza. Naenkrat je prišel iz države Washington glas, (to je država, kjer ima "levo krilo" svoj gl. stan), da se konferenca vrši 1. maja in ne 3., 4. in 5. julija, kakor je določila eksekutiva "Lige" in stranke, vsled česar je nastala v gl. stanu taka zmešnjava, da grozi sodr. Barnes, ako se ugoti želja "ultra-radikalcev", z resignacijo. Naravno je, da se v teh razmerah tudi naša Zveza ne more baviti s to akcijo, ker se ne ve, kaj bo sploh iz tega.

Vsled teh zmešnjav, ki so posledica "ultra-radikalne" politike v socialistični stranki, je pa tudi vprašanje o zopetni pridružitvi naše Zveze k stranki otežkočeno. Mi se lahko o stvari razpravljamo in se za eventualno pridružitve pripravimo — toda za izvedbo tega bi bilo priporočljivo počakati tako dolgo, dokler se kaos v stranki ne poleže, ali pa tako prečisti, da bomo vedeli, kakšni elementi pridejo na površje na izredni konvenciji, ki jo forsirajo ti elementi in ki ima namen rešiti to vprašanje za nje in za nas...

V ostalem pa ima naše članstvo pravico staviti iniciativne predloge v vseh zadevah, ki se tičejo izpremembe razmerja v J. S. Z. v kakršnemkoli vprašanju.

Sugestije od strani nekaterih članov, naj bi se posamezni klubi odtrgali od J. S. Z. in priključili direktno okrajnim organizacijam socialistične stranke, so nepremišljene, in če bi se izvajale v praksi, bi to privedlo J. S. Z. in njeno glasilo do popolnega uničenja. Ne smemo namreč pozabiti, da eksistira J. S. Z. in njeno glasilo "Proletarec" za propagando socializma med tistimi slovenskimi delavci v Ameriki, ki jih še nismo dosegli; za tiste, ki še niso socialisti in jih je treba šele doseči in organizirati. In teh je v Ameriki — da ne štejemo Srbov in Hrvatov — nad 75.000. Več kakor tistim, ki so že v J. S. Z., velja njuna naše delo. Če bi odšli klubi kar v okrajno organizacijo in zanemarili svojo centralo, bi to pomenilo razpad konkretnega in sistematičnega dela za socialistično propagando med slovenskimi delavci v Ameriki in uničenje stroja, potom katerega je bilo koncentrirano in sistematično delo mogoče. Kdo naj vodi potem socialistično propagando med Slovenci v Ameriki?

Morda pater Zakrajšek? Gotovo ne? Socialistična stranka ali njene okrajne organizacije po državah? Je ne morejo, ker ne dosežejo teh elementov! Naši delavci v splošnem še niso zmožni angleškega jezika v toliki meri, da bi čitali angleške socialistične liste in literaturo, ki spada v področje socialistične izobrazbe, da bi hodili na konference in konvencije, ki se vrše v angleškem jeziku ter vodili vse drugo delo, ki spada v socialistično organizacijo v tem jeziku. Izjeme so le v par večjih in starejših naselbinah, medtem ko se o manjših — in teh je vsekakor mnogo več kakor prvih, in vsled tega odvagajo po članstvu one v starejših in večjih naselbinah — to ne more trditi in so vsled tega prepuščene na propagando svojega jezika. Odvzemite jim to sredstvo, pa jih obsodite na pogin. Bodisi da smo v stranki ali izven nje, organizatorično delo pade le na slovenske in srbohrvatske socialiste, na slovenske in srbohrvatske agitatorje, in nikamor drugam. Kdor trdi nasprotno, ne pozna razmer, je sebičnež ali pa iz golega sovraštva, ki ga morda goji nad gotovimi osebami, želi, da J. S. Z. sploh propade..."

Nekateri sodrugi so v skrbeh radi volitev in postavljanja kandidatov v volilni kampanji, kakor da jim J. S. Z. prepoveduje udeleževanje pri volitvah in glasovanje za socialistične kandidate. Temu ni tako. Kjer so naši delavci faktor, ki pride pri volitvah lahko v poštev, imajo zato svobodne roke, kajti J. S. Z. glavna naloga ni postavljati socialistične kandidate po okrajih, kjer živijo naši starejši sodrugi, ampak doseči s svojo propagando tiste, ki še niso v socialističnem gibanju. Pri tem delu je dolžnost vseh tistih slovenskih sodrugov, ki so že organizirani in razumejo naše gibanje, da stoje na strani tistih, ki te naloge izvršujejo in ki so, dokler ne bo naše gibanje precej obsežnejše, kakor je danes, večje in važnejše kakor vse drugo. To bi si morali vsi naši starejši sodrugi zapomniti enkrat za vselej, kajti le tedaj, če bodo vse misli, ki gredo za tem, da se klubi cepijo od J. S. Z. in gredo v okrožne organizacije socialistične stranke, katere celota je danes sploh v krizi, prenehale dražiti ambicije nekaterih sodrugov, ki mislijo le na postavljanje kandidatov, bo delo J. S. Z. med slovenskimi in srbohrvatskimi delavci v Ameriki v splošnem res uspešno.

Tajništvo J. S. Z.

KLUBOM J. S. Z. V PREVDAREK.

Člani kluba št. 157 v Gross, Kans., apelirajo na vse klube J. S. Z., naj pazno prečitajo našo Izjavo, ki se tiče našega mnenja o lawrenški konferenci, da ne bomo podirali tega, kar smo doslej gradili.

Izjava

se glasi:

Člani kluba št. 157 J. S. Z. se ne morejo strinjati z vsemi točkami lawrenške konference, ker se ne rjemajo z zapisnikom in so zaeno tudi preveč absolutistične.

Tretji stavek v zapisniku se glasi: "Predlog stavljen, da mora konferenca zborovati na temelju

pravil American Socialist Party ter se podvreči kot celota ustavi in pravilom, potrjenim na konvenciji v aprilu 1917", medtem ko stoji pozneje v istem zapisniku sledeče: "Predlagano, da naj današnja konferenca zborujoča v Lawrence, Pa., izvoli pripravljalni odbor, kateremu naj se podeli moč, da ukrene vse potrebno, da se zopet združimo z American Socialist Party".

Čemu voliti odbor za zopetno priključenje k American Socialist Party, ko je pa konferenca že zborovala na temelju pravil, potrjenih na konvenciji v aprilu 1917?

Konferenca očita eksekutivi J. S. Z. nekaj, kar sama uganja — to je absolutizem.

Kar se tiče manjšine in večine glede vojnega stališča na st. louiški konvenciji po sodbi položaja, kakršen je bil takrat, se članstvo kluba št. 157 strinja z manjšino; članstvo je sicer v načelu proti vojni, toda takrat je šlo za poraz nemškega militarizma in naše mnenje je, da je imela takrat manjšina v tem, ko je vztrajala, da se vrže nemški militarizem in avtokracija, prav, medtem ko je večina hotela ali nehotela podpirala kajzerja. S tega stališča je namreč sedaj treba iskati odgovora: Ali bi bilo mogoče, da bi prišle v Nemčiji in Avstriji na površje republike, če bi bil zmagal kajzer? Naš odgovor je: Ne! Eksekutiva J. S. Z. je imela torej takrat prav, ko je zavzela korake, da izstopi J. S. Z. iz socialistične stranke.

Danes so razmere seveda drugačne, in mi smo sedaj pač zato, da eksekutiva J. S. Z. podvzame takoj, ko bodo razmere ugodne zato, potrebne korake glede zopetne priključitve; kajti osamljeni nimamo nobene veljave. Ker so pa še strogi vojni zakoni v veljavi in se ne moremo tako svobodno izražati, kakor bi bilo v takih diskuzijah potrebno, bi bilo dobro, da se s priključitvijo počaka tako dolgo, dokler se razmere v splošnem ne obrnejo na boljše, obenem pa delati, da se pomnože naše vrste pri J. S. Z.

Pri tem imamo, kar se socialistične stranke same tiče, nekoliko opazk. Nobena tajnost ni, da pošiljajo zavezniške vlade nad socialistične republike v Evropi svoje čete, in zdi se nam, da ameriška socialistična stranka ni podvzela v tem oziru nobene akcije. Vsled tega velja po našem mnenju počakati z zopetnim pridruženjem, da se vidi, katera stranka bo v resnici varovala interese delavstva v socialističnih republikah v Evropi.

V splošnem izgleda, da je bila konferenca v Lawrence naperjena bolj proti gotovim osebam v eksekutivi J. S. Z., kakor pa da je imela namen koristiti našemu gibanju.

Iz zapisnika, ki je bil objavljen, izgleda, da se ni ignoriralo le delo eksekutive J. S. Z., ampak tudi delo pokojnega sodruga Liebknechta, ki je bil največji sovražnik nemškega militarizma in junckerstva.

Člani kluba št. 157 želimo, da pride ta naša Izjava v zapisnik konference pennsylvanskih klubov, ki se vrši 4. maja, in če niste diktatorji, upamo, da želji ugodite.

Podpisi: Frank Smerdu, John Kunstelj, Franc Šetine, Frank Homar, Ana Smerdu, Filip Podolnik,

Anton Šular, Vinko Ločnikar, Antonija Šetine, John Erjavec in Mary Erjavec.

South Slavic Socialist Organization No. 157,
Gross, Kans.

Clinton, Ind. — Tukaj vam poročam v kratkem o praznovanju 1. majnika. Socialistične organizacije Angležev, Madjarov, Italijanov in Nemcev so priredile velikanski pohod po mestu. Sprevod je bil tako velik, da tukajšnji ljudje ne pomnijo takega. Tudi naš slovenski klub se je udeležil te slavnosti, žal, ne v takem številu kakor bi bilo želeli. Ta krivda pa leži v tem, ker je šel naš organizator na delo. Organizatorjeva dolžnost je, da se za take priredbe zanimajo, ne pa jih prepuste drugim, sami gredo pa na delo.

V prihodnje je želeli pri takih prireditvah večje solidarnosti.

S socialističnim pozdravom

Sodrug.

SODRUGOM V ALIQUIPPI, PA.

Zadnja seja kluba št. 211 se ni mogla vršiti v smislu pravil, ker ni bila sklepčna radi premajhne udeležbe. Raditega opozarjam sodruge na boljše prihajanje k sejам v bodoče. Če hočemo spoznavati socialistične nauke in pomen politične organizacije, tedaj morate prihajati na zborovanja in se udeleževati diskuzij in delati na našem polju. Sodrugi, to je edina pot do uspehov. Če bomo opuščali zanimanje za organizacijo, nam nobene govornice ne bodo koristile, kajti z njimi se ne da nadomestiti organizacija. Zato vas opozarjam, da se polnoštevilno udeležujete sej in sodelujete pri reševanju važnih točk, ki so na dnevnem redu. Tajnik.

POŠTA V STARI KRAJ ODPRTA.

Otto Praeger, drugi asistent generalnega poštarija v Washingtonu nam naznanja, da je neregistrirana pošta v vse kraje Jugoslavije in nemške Avstrije odprta. Registrirana pošta pa je doslej in do daljnega obvestila odprta le v Čehoslovakijo in Poljsko.

Paketna pošta (parcel post), to je pošiljanje zavrtkov v te kraje, še ni odprta. Kadar se odpre registrirana in paketna pošta, bo to naznanjeno potom poštnega urada.

Dawson, N. Mex. — Dne 24. aprila smo tukaj pokopali Matijo Šuštarja, člana dveh tukajšnjih društev. Pokojni zapušča ženo in dvoje otrok. Par dni pozneje je pa umrla Manica Kalec, ki zapušča soproga v Bema. Obema smo priredili dostojen pogreb. N. v m. p.

Z delom gre slabo. Delamo komaj po tri dni v tednu, večsah pa celo samo po dva dni. Tako, pravijo, naj se godi volja kapitalistov.

Mnogo uspeha "Proletarcu", Vaš

Frank Kosenik.

Stari Roosevelt je prezgodaj umrl. Včasih je sanjal o ameriškem cesarstvu. Kako bi ga danes veselilo, če bi opazal preponižni rešpekt, s katerim pišejo nekateri ameriški listi o evropskih kronanih glavah!

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.

Inkorporirana 23. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZOJNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: JOSIP PETERNEL, Box 95, Willock, Pa.

1. nadzornik: NIKOLAJ POVŠE, 1128 Fabyan St., City View, N. S. Pittsburgh, Pa.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72, East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštah, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslavljajo: Blas Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Breezy Hill, Kans. -- Na redni seji društva Trpin št. 30, SDPZ., dne 26. aprila, je bila prečitana iniciativa Rdeči Orel, št. 105 v White Valley, Pa. Naše društvo se ne strinja z mnenjem, naj bi gl. odbor SDPZ. dal na splošno glasovanje predlog glede ustanovitve lastnega glasila, če dobi omenjena iniciativa zadostno podporo. Čemu zopet stroške? Glasilo naj ostane, ki je, kajti drugo leto se vrši konvencija in je potrebno, da se sedaj govori več o združenju, da pride enkrat združenje, in če ne pride do tega, naj se potem na konvenciji razpravlja, ali se ustanovi lastno glasilo ali ne.

John Homec, predsednik.

Martin Južnik, tajnik.

Jos. Žibert, blagajnik.

NAROČNikom KOLEDARJA.

Naznanjamo, da nam je zaloga Ameriškega družinskega koledarja pošla. Tiste naročnike, ki so prejeli večja naročila koledarjev za razprodajo, prosimo, naj nam jih vrnejo, kolikor jih ne bodo prodali.

Nekateri se še vedno pritožujejo, da niso prejeli koledarjev. Razposlani so bili vsem, ki so jih naročili. Kdor jih še vedno ni prejel, leži zato krivda pri ekspresnih družbah, ki jih zadržujejo, ali pa so lahko tudi kakšni drugi neznani vzroki za neredno dostavo. Potrudili se bomo poizvedeti, kje so vzroki. Prizadeti pa naj nas takoj obveste, kadar prejmejo koledarje in ravno tako, če jih ne prejmejo, da stvar uredimo.

Signor Vittorio Emanuele, po svojem zanimanju kralj italijanski, je majhne postave, kar se vjema tudi z velikostjo njegovega duha. Če bi ga bili bogovi nadarili z malo večjo porejjo razuma, bi se z vsemi štirimi branil aneksije vsake neitalijanske vasi. V svoji deželi že lahko najde precej glav, ki se ne navdušujejo za njega veličanstvo. Socialisti, naj pripadajo katerikoli frakciji, ne marajo kron. V meščanskih krogih ima republičanska stranka dosti pristavev. Tudi anarhizma ne manjka Italiji. Ta truma protimonarhistov se pomnoži z vsakim neitalijanom, ki bo podvržen Italiji. Če ima gospod kralj veselje od tega, se mu lahko želi dober apetit.

LISTU V PODPORO.

Anton Putz, Chicago, Ill.....	\$ .40
Joseph Čebular, Vandling, Pa.....	1.00
Peter Kokotovič, Chicago, Ill.....	5.00
Frank Mikse, Cleveland, O.....	.25
J. B. Mihelich, East Helena, Mont.....	1.00
John Čuk, Adolph, W. Va.....	.50
Nabrano pri veselem omizju dne 1. maja v Detroitu, Mich.	16.50
Nabrano na veselici dne 1. maja v Herminie, Pa.;	
prispevatelji:	
Johan Komatz.....	.25
Andy Beitzl.....	.25
Anton Zornik.....	.50
Anton Kolesha.....	.25
Andy Bacher.....	.50
Frank Rachne.....	.20
Anton Jazbenšek.....	.10
Anton Chartar.....	.10
Andy Uzman.....	.25
Henrik Vulč.....	.25
Frank Mlekuš.....	.25
John Calun.....	.25
Martin Ostreman.....	.25
John Zaveršnik.....	.25
John Dela Bianka.....	.25
Peter Kenda.....	.25
Andy Klorjančič.....	.10
Frank Mali.....	.25
Joseph Gasperčič.....	.25
Martin Barleč.....	.25
Skupaj nabrano v Herminie.....	5.00
Frank Zajc, Chicago, Ill.....	1.00
Skupaj v tem izkazu.....	30.65
Zadnji izkaz.....	39.90
Skupaj.....	\$70.55

Lepota las

je odvisna veliko od vaše pažnje. Ne smete biti preveč zmedeni ako vaši lasje niso tako lepi kot si jih želite. Obvarujte jih pred spadanjem, prekrbite jim dovolj hrane, da bodo lahko rastle, očistite si prahljaj in držite čisto kožo na glavi s tem, da rabite

Severovo Toniko za lase

(SEVERA'S HAIR TONIC)

kot eno najboljših sredstev za ohranitev las. Posledice te tonike zadovolje vsakogar kdor jo uporablja. To je glavno sredstvo obvarovati se pred prahljajem. Ženske in moški so zelo zadovoljni s tem čistilom in lepšalnim sredstvom. Torej se priporoča za uporabo vsem. Cena je 65 centov in 3c davek.

ČESANJE LAS

je mnogokrat nemogoče ker lasje nimajo svojega življenja, vsled tega nadrgnite malo

Severovo Mazilo za lase

(Severa's Hair Pomade) vsaki večer ali vsaj vsaki drugi večer in opazili bodele posledice. To mazilo naredi lase lepe in polne življenja, mehke in krasne. Cena je 25 centov in 1c davka.

ZMIVANJE GLAVE

zahteva dobrega mila katero je prijazno in antiseptično v svojem sestavu. Poskusite

Severovo Zdravilno Milo za kožo

(Severa's Medicated Skin Soap). To milo je zelo priljubljeno pri zmivanju za vso družino. Je idealno pri otročji kopeli. Moški ga visoko ceno za briti. Cena je 25 centov in 1c davka.

Toaletne potreščine

kot naprimer Severov Antiseptični toaletni prašek (Severa's Antiseptic Toilet Powder) bi se moralo imeti doma pri vsaki družini. Je zelo priporočljiv za uporabo pri malih otrocih, vsebuje krasen duh in zelo priljubljen pri ženskah za ohranitev lepote in tudi prijazen za moške potem ko so se obrili. Cena je 25c in 1c davka.

Masiranje obraza

olepša kožno barvo, še posebno ako se rabi dober krim, ki pomaga naravi vzdržati mlado kožo, krasno in obvaruje pred izgubo lepote. Severov Creme (Severa's Face Cream) je vrlo poznan za to svrhu. Rabite to vsaj enkrat ali dvakrat v tednu. Cena je 35c in 2c davka.

Severova zdravila se prodavajo povsod v vseh lekarnah. Vedno zahtevajte Severova zdravila, odrecite se ponaredbam. Ako vam ni mogoče dobiti teh pri vašem lekarnarju, tedaj jih naročite od nas, pošljite z naročilom dovoljno svoto z vojnim davkom.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa

Med knjige, katero bi moral prečitati vsakdo, ki hoče pridobiti nekoliko vpogleda v razna verstva, spada vsekakor **The Profits of Religion**. Spisal jo je znani socialistični pisatelj Upton Sinclair. Ta knjiga pomenja petnajst let njegovega dela in je edina te vrste v angleški književnosti. Knjiga (mehko vezana) stane 60c. Kdor je zmožen čitanja angleščine, naj jo naroči v upravništvu Proletarca.

NAPRAVITE VAŠO PIVO DOMA ZA 22c GALON.

To ni mehko pivo ali near beer, temveč pravo močno okusno in penasto pivo. Mi vam preskrbimo ekstrakt hmelja in malta "Victoria", s katerega si potem izdelate po našem navodilu izvrstno pivo. Cena ekstrakta za 14 galonov Lager pive je \$3.00, za Porter pivo \$1.00 več. Delati pivo doma in pošiljanje ekstrakta je dovoljeno. Pošljite denar in mi vam pošljemo pošline prosto blago.

VICTORIA SUPPLY CO.,
656 Morton Bldg., New York, N. Y.
(Advertis.)

Napačna misel.

Nekateri ljudi mislijo, da ni zdravega življenja brez bogastva. Mislijo, da premožni ljudje si omislijo razne drage stvari za zdravje in v času bolezni si omislijo lahko draga zdravila. Ta misel je napačna, mnoge stvari prid zdravju ne stanejo često nič in druge zelo malo in so najboljše kakovosti med temi se ahaja Trinerjevo Grenko Vino. Zakrnjeno črevesje je eden glavnih vzrokov boleznij. Trinerjevo Grenko Vino vam ohrani črevesje v rednem stanu skozi celo leta za zelo malo ceno. Ravno tako je tudi z drugimi Trinerjevimi leki, posebno z Trinerjevo Angelika Bitter Toniko, ki vam hitro okrepi moč in ment za nevralgične in revmatične bolečine, spahke in otokline. Trinerjeva Sedativa zoper kašelj in prehlajenje. Trinerjev Antiputrin, izvrstno za izpiranje grla in ust in najboljši lek za izpiranje ran itd. Vsak lekar ima v zalogi Trinerjeva zdravila.

V lekarnah. Cena \$1.10. Joseph Triner Co., izdelovalci, 1333-43 So. Ashland ave., Chicago, Ill.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Zdravje družine

je najdragocenejši zaklad in bi ga bilo vsled tega treba varovati zelo oprezno napram vsem izpostavljenim boleznim. Po prvih znakih oslabelosti naj si bo želodca, jeter ali drobja, vzemite

Severa's Balsam of Life

(Severov Življenski Balzam), ki je dobro poznan tonic za prebavo in gre naravnost za vzroki, ki povzročajo sitnosti in odstranijo komplikacije. Deluje na jetra, omogočuje njih delovanje in konča neprebavljanje, zaprtje in dispepsijo. Napredaj v vseh lekarnah. Cena 85c.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

ZANIMIV ČLANEK O NADZOROVANJU BANKE ZVANE "CLEARING HOUSE".

Kaj to pomeni za ljudstvo, če je banka pod nadzorstvom "Clearing House".

Vse banke, ki imajo zvezo s Chicago Clearing House, so podvržene strogemu nadzоровanju od uradnikov tega zavoda. Pregledovanje računov in imetja se mora vršiti najmanj enkrat na leto. Izvedenci natančno preiščejo stanje vsake banke. Vso gotovino preštejejo, pregledajo vse note, varščine, vknjižbe in druge vrednostne listine, se prepričajo o fondih, ki so naloženi v drugih bankah in pregledajo knjige in račune. Če najdejo izvedenci kake slabe ali dvomljive vrednostne listine, se te ne štejejo več kot imovina banke. Ako se je skrčila vrednost bančnega premoženja, mora banka kazati pravilno vrednost v svojih knjigah. Če banka drzno špekulira in se ji pride na sled, mora to takoj opustiti. Vse, kar je slabo, riskirano, se mora takoj odstraniti in nadomestiti z boljšim. Če vsega tega banka hitro ne popravi in stori, izgubi vse nadaljnje ugodnosti in pravice, ki jih uživajo banke, katere so združene v Clearing House.

Kedar se odvzamejo kakšni banki te ugodnosti ali če ni sprejeta v Clearing House ima slednja za to dober vzrok. Na drugi strani pa je o banki, ki je članica te zveze, že to dovolj jasen dokaz, da ima dobro imovino, da je njen

kredit dober in da vodi svoj denarni promet po predpisih, varno in sigurno.

Načrt za nadzorovanje bank potom Clearing House je bil izdelan v Chicagu pred desetimi leti, od katerega čas naprej ni bankrotirala niti ena banka, ki je bila v zvezi s tem Clearing Housem. Ako je šlo na ali drugi banki slabo vsled panike ali vojske, so ji takoj pri skočile na pomoč druge Clearing House banke in ji pomagale, dokler se nise povrnilo zopet normalne razmere. Ta Clearing House nadzorovalni načrt se je pokazal tako uspešen, da so povsod, kjer koli se nahaja kak Clearing House, sprejeli ta načrt.

American State Bank je v zvezi s tem Clearing Housem, je pod njegovim nadzorstvom in ima vse privilegije te banke, kateri poda vsako leto pet polnih računov.

American State Bank pa je tudi pod državnim nadzorstvom in odda vsako leto pet detajliranih računov o stanju Banking Departmenta države Illinois.

Napravite NAŠO banko za VAŠO banko in Vaš denar bo varen in ga lahko dvignete, kedar ga želite.

Vprašajte za seznam naših First Gold hipotek. Kakor tudi seznam \$100.00 in \$500.00 zlatih hipotečnih bonдов.

J. F. Stepien
predsednik.

AMERIŠKE DRŽAVNE BANKE
Blue Island Ave., vogal Loomis in 18.

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
ILLINOIS.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih in otroških oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

